

Kontaktperson
Enheten för samhällsskydd och beredskap
Hanna Elgåker
010-2241756
hanna.elgaker@lansstyrelsen.se

Förvarsdepartementet
c/o Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Begäran om Länsstyrelsens yttrande om förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34) Svar senast 2019-11-19

Er beteckning: Fö2019/00661/RS

Bakgrund

Regeringen beslutade den 23 mars 2017 att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över vissa frågor i regelverket som syftar till att skydda Sveriges totalförsvarets verksamhet. Utredningen överlämnades i sin helhet till förvarsdepartementet i maj 2019. Utredningen har skickats på remiss till myndigheter och andra berörda.

Förslaget syfte och innehåll

Förslaget syftar till att förstärka skyddet för anläggningar, byggnader och funktioner som är av stor betydelse för totalförsvaret och innehåller tre delar:

1. Införandet av ett statligt kontrollsystem, där staten genom länsstyrelsen, ges möjlighet att granska, villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av egendom utpekad som väsentligt intresse för totalförsvaret. Denna granskning förläggs till fyra länsstyrelser (Stockholm, Skåne, Västra Götaland och Norrbotten) och är kopplad till hamnar, flygplatser, och fastigheter i områden belägna inom skyddsvärda geografiska områden samt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar.

2. Införandet av en generell skyldighet att beakta totalförsvarets intressen genom en skärpning av de lagar som är tillämpliga. Detta görs enligt förslaget antingen genom ändring/tillägg i antingen lagen (2006:544) och förordningen (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjdberedskap (LEH). Ändringarna tydliggör dels att kommuner och landsting/regioner har en skyldighet att beakta totalförsvarets krav i all sin

verksamhet och att kommuner och landsting/regioner vid behov ska samråda med länsstyrelserna i frågor av betydelse för totalförsvaret.

Alternativet är en ändring i kommunallagen (2017:725), där det införs en ny skrivelse med lydelsen att ”kommuner och landsting i sin verksamhet ska beakta totalförsvarets krav och vid behov samråda med berörd statlig myndighet i frågor av betydelse för totalförsvaret”.

3.En skärpning av länsstyrelsens roll som granskande myndighet av planer genom en tydligare skrivning i PBL 3 kap. 10 § och 11 kap. 10 §. Lydelsen i 3 kap. 10 § i PBL är ett tillägg där länsstyrelsens uppdrag att verka för att totalförsvarets intressen i deras helhet inte motverkas i den kommunala översiktsplaneprocessen. Vidare medger förslaget att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser även i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses. Detta behöver framgå av 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Allmänna och specifika synpunkter

Länsstyrelsen Skåne ser positivt på att frågan kring totalförsvarets fysiska intressens integritet och vikt lyfts och att det är relevanta förslag som framkommer i remissen. En generell synpunkt är att det för en ny granskande funktion krävs en förstärkning av resurser, både ekonomiska men även kompetensmässiga för att länsstyrelserna ska kunna fullgöra ett nytt och/eller utökat uppdrag.

Specifika synpunkter kopplade till de tre olika delarna

1.Länsstyrelsen Skåne ställer sig positiv till förslaget att ansvaret för att utreda och besluta om överlåtelse och upplåtelse av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret bör genomföras och fördelas på fyra utpekade länsstyrelser. Fördelen med en granskningsfunktion som koncentreras till ett fåtal länsstyrelser är att det är lättare att bygga upp en kompetens kring granskningens genomförande och att samverkan mellan länsstyrelserna därmed underlättas. Denna koncentration av kompetens och medel underlättar en likriktning av bedömningarna nationellt.

Antalet ärenden som skulle genereras av denna nya lagstiftning torde bli förhållandevis lågt, och det behöver göras en uppskattning av antalet ärenden i relation till den kompetens som behöver byggas upp. Att för varje länsstyrelse upprätthålla den kompetens som krävs för att genomföra uppdraget skulle vara oproportionerligt i förhållande till det låga antal förfaranden som man kan anta att lagen genererar. Det är även ekonomiskt mer fördelaktigt, att framför allt under uppbyggandet av en dylik granskningsfunktion, fördela nya medel till ett fåtal.

Uppgiften är så specifik och kräver en typ av kompetens som idag inte finns tillgänglig på länsstyrelsen, varför både ekonomiska medel och framtagandet av en specificerad kompetensprofil blir nödvändig.

En granskning av detta slag kan innefatta granskning av komplexa ägar- och bolagsförhållanden och andra personliga förhållanden som kan ta tid att utreda. Därför anser vi att granskningsmyndigheten bör få längre tid än en månad på sig för en första bedömning. Även en första bedömning kräver utredning av eventuellt komplicerade förhållanden.

Ytterligare ett motiv till att fördela uppdraget till de fyra föreslagna länsstyrelserna är att det är mer sannolikt att utifrån regeringens perspektiv fördela ekonomiska medel till fyra länsstyrelser, eftersom det handlar om en helt ny uppgift för länsstyrelsen, än att fördela medel till samtliga länsstyrelser för att genomföra uppgiften. Risken är annars att uppgiften, trots dess karaktär, anses falla inom ramen för befintliga uppdrag.

Länsstyrelsen Skåne menar att uppgiften kräver resurstillskott för att säkra ny kompetens eller kompetensutveckling.

Det är viktigt att ramarna för den föreslagna granskningen tydliggörs, detta även för att skapa en enhetlig bedömningsgrund mellan länsstyrelserna. Det är också avgörande att granskningsmyndigheten ges eller utarbetar tydliga kriterier för när en försäljning ska bedömas som olämplig. Det är positivt att Fortifikationsverket föreslås ansvara för ägande och förvaltning alternativt vidareförsäljning av den inlösta egendomen.

Det är otydligt vad ”skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar” betyder. Vilka typer av anläggningar avses och hur ska dessa identifieras? En aspekt som i sammanhanget blir relevant är också att det är enklare och säkrare från ett strategiskt perspektiv att kommunikationen från Sveriges militärstrategiska ledning i landets olika militärregioner och sektorsansvariga myndigheter kring objekten och deras karaktär endast sker med fyra utpekade myndigheter, vilket också är att föredra ur ett säkerhets- och signalskyddsperspektiv.

2. Alternativen som delges att antingen förstärka och förtydliga LEH eller kommunallagen är båda relevanta. Det har initierats en översyn av LEH i sin helhet varför det föreslagna tillägget riskerar att hamna i ett nytt sammanhang. Förslagets lydelse ligger på en nivå som motsvarar övriga skrivningar i LEH, men det är viktigt att detta förslaget går i takt med en eventuell övrig översyn. Länsstyrelsen Skåne ser att ett tillägg i kommunallagen eventuellt har en större tyngd, men anser ändå att utifrån den dialog som förs med kommunerna och att länsstyrelsernas

uppföljningsansvar redan är kopplat till LEH så är det att föredra att det är denna lagstiftning som bär frågan. Länsstyrelsen Skåne ser också ett värde i att samla skrivningarna i en och samma lagstiftning.

Länsstyrelsen Skåne vill påpeka att det vore önskvärt med ett förtydligande av vad som innefattas av skrivningens ”vid behov”, så som det är uttryckt i förslaget. Det lämnar utrymme för tolkning och om skrivningen ska vara sådan kräver den en tydlig precisering av vad detta behov innefattar. Alternativet är att ta bort den ur texten, vilket dock lämnar en öppning för vida och möjligen divergerande tolkningar av vad som omfattas.

3. Förslaget innefattar två ändringar i PBL, den ena kopplad till översiktsplanprocessen och den andra till detaljplanprocessen. Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument men har ändå en rättsverkan utifrån att den vägleder beslut kring kommande prövningar av detaljplaner, bygglov utanför detaljplan och andra prövningar, till exempel tillståndsprövningar av miljöfarlig verksamhet. Vid överklagande sätter domstolen stor vikt vid vad länsstyrelsen skrivit i sitt granskningsyttrande. Länsstyrelsen har en starkt rådgivande roll i översiktsplanen och den slutgiltigt antagna planen gäller ihop med länsstyrelsens granskningsyttrande.

Totalförsvaret finns redan som ett utpekat riksintresse, där försvarsmakten är sektorsmyndighet. Det bör utredas ytterligare vad konsekvensen blir av ett utvidgat eller förändrat innehåll i denna del.

För att länsstyrelsen ska kunna tillgodose de behov som uttrycks i den föreslagna lagändringen krävs det att det tas fram tydliga planeringsunderlag, både på nationell och på regional nivå, för att de avvägningar som görs i översiktsplanen ska bli korrekta. Detsamma gäller tillägget som handlar om en ytterligare överprövningsgrund i detaljplanprocessen, vilken om förslaget antas i nuvarande form, utvidgar länsstyrelsens tillsynsroll. Även här krävs det underlag och förtydligande kring vad som avses, annars riskerar intressena att rent konkret bli svåra att bevaka. Samtidigt finns det en säkerhetsaspekt kopplat till denna typ av information som framför allt när den aggregeras riskerar att bli känslig. Frågan är komplex och behöver utredas ytterligare för att förslaget ska kunna få avsedd effekt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med planhandläggare Hanna Elgåker som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.